

Zondag 23 februari 2025
zevende na Epifanie

Lezing uit het boek van de Koningen, gezongen en gesproken:

- Lezing: 1 Koningen 10,1-3
- Lied: 'De koningin van Scheba' (t. Hanna Lam, m. Wim ter Burg; Alles wordt nieuw IV,8), 1+2+3+4
- Lezing: 1 Koningen 10, 4-9
- Lied: 'De koningin van Scheba', 5+6+7

Evangelielezing: Lukas 6,27-38

*Lied: 'Zo spreekt de Heer die ons geschapen heeft': **lied 537** – In beurtzang met de cantorij:*

Overweging

Een mysterieuze verschijning zien we vandaag. De koningin van Sheba.

De roem van koning Salomo bereikt haar, horen we. Ze gaat naar hem toe met een aantal raadsels: ze wil hem op de proef stellen. Is hij wel echt zo wijs als over hem wordt verteld?

We horen haar naam niet. Ze is 'de koningin van Sheba', meer weten we niet. Waar ligt Sheba? Ook dat weten we niet echt. Sommigen denken aan het zuiden van Arabië, zo ongeveer waar Jemen nu ligt. Anderen denken aan Ethiopië. Er zijn nu nog Ethiopiërs die zeggen dat ze nakomelingen zijn van Salomo en de koningin van Sheba.

Hebben ze een romantische verhouding gehad? We weten het niet.

Dat zij hem op de proef gaat stellen, doet denken dat ze een machtige vrouw is. Iemand met aanzien, macht en rijkdom. Zo beschrijft het boek Koningen haar dan ook: "Ze kwam naar Jeruzalem met een grote karavaan dromedarissen beladen met reukwerk, een grote hoeveelheid goud, en edelstenen."

Haar mysterieuze persoon heeft veel kunstenaars geïnspireerd. Händel schreef 'the Arrival of the Queen of Sheba', een onderdeel van het oratorium 'Solomon' (1749). Het stuk is beroemd en geliefd. Op vrolijke

muziek van twee hobo's en strijkers zie je haar voor je terwijl ze plechtig binnenschrijdt.

Ook schilders hebben haar als thema gekozen. **Jan van Scorel (1)** schilderde haar in de zestiende eeuw. Grote bouwwerken op de achtergrond illustreren de bouwkunst van Salomo. Ze doen trouwens een beetje denken aan Rome, net als de kleding van de personages. Van Scorel had dan ook ruim een jaar in Rome gewoond en werd er geïnspireerd door Rafaël en Michelangelo. (... *even stilte om het schilderij te bekijken* ...)

Een eeuw later, in de Gouden Eeuw, volgde **Willem de Poorter (2)**. Opvallend is de afstand tussen Salomo, hoog op zijn troon, en de geknielde vorstin. (... *even stilte* ...)

Ook **Salomon de Bray (3)** laat haar knielen. Hij is de enige die ik kon vinden die de koningin een donkere huidskleur gaf. Wie Salomo precies is op dit schilderij, is niet helemaal duidelijk. Is hij de figuur in het koninklijke rood die naast haar staat? Knielt ze hier niet voor Salomo, maar voor het offer dat aan het andere eind van de zaal door een priester wordt opgedragen? (... *even stilte* ...)

En dan is er bijvoorbeeld de Italiaan **Giovanni De Min (4)** in de negentiende eeuw. Salomo staat op dit schilderij hoger dan de koningin. Hij ziet er imposant uit met zijn enorme hardos en stralenkroon en rode mantel. Hier ligt de koningin niet geknielt voor hem, maar staat fier rechtop. Met een armbeweging toont ze de geschenken die ze voor hem heeft meegebracht. (... *even stilte* ...)

Het verhaal is vooral een legende. Ook in de Koran komt ze voor en in volksverhalen. Prachtige verhalen, het een nog bloemrijker dan het andere. De vraag is: waarom staat deze legende tussen de verhalen over Salomo? Wat wil dit verhaal vertellen?

En waarom wordt de koningin van Sheba zo anders beoordeeld dan de Fenicische prinses met wie koning Achab trouwde? Dat was de beruchte Izebel. Zij was net als de koningin uit Sheba een buitenlandse. Door de profeet Elia werd ze bestempeld als een gevaarlijke, afgoden dienende bitch die Achab totaal de vernieling in hielp. Elia legt een nationalisme en een afweer tegen buitenlanders aan de dag zoals die ons bekend zijn uit de huidige politiek. Daar horen we in dit verhaal over Salomo niets van. Wat is het verschil tussen de beide vrouwen?

Ik denk dat een antwoord te vinden is in het brede verhaal over Salomo.

Zijn gouden eeuw begon in het derde hoofdstuk van het boek van de koningen. Daar vraagt God hem in een droom wat hij wenst. Salomo kiest voor wijsheid liever dan rijkdom en eer. God belooft hem daarbovenop ook rijkdom en eer te schenken.

Wijsheid – ze wordt vaak gepersonifieerd door een vrouw.

Meteen in het volgende verhaal blijkt zijn wijsheid. Salomo spreekt recht tussen twee vrouwen. Twee prostituées die hem vragen van wie van beiden de ene levende baby is. Het lijkt niet toevallig dat het hier opnieuw over vrouwen gaat. Opnieuw die verwijzing naar Vrouwe Wijsheid.

Vandaag komt er weer een vrouw langs: de koningin van Sheba. Ze komt hem raadsels voorleggen. Een raadsel is belangrijk in de wijsheidstraditie. De koningin van Sheba lijkt zelf Vrouwe Wijsheid te zijn. Naast die raadsels brengt ze talloze geschenken mee. Zij vervult hier de belofte van de Eeuwige die Salomo naast wijsheid ook rijkdom en eer beloofde.

Met deze episode wordt de gouden eeuw van Salomo afgesloten. Hierna gaat het bergafwaarts met de wijze koning. Hij gaat de weg van zijn vader David in dwaasheid.

Maar eerst benadrukt dit verhaal nog eenmaal hoe wijs hij was. Het is de kers op de taart van zijn koningschap. En Vrouwe Wijsheid zélf komt dat meemaken. Salomo is door God gezegend met onderscheidingsvermogen en schranderheid. Daar hoort bij dat hij een buitenlandse vorstin met respect behandelt.

Vanmorgen gedenken wij Wim Schuijt. Ik vind het mooi om een parallel te trekken tussen dit verhaal en Wim. Niet omdat ik hem legendarische wijsheid toe wil dichten. En toch.

Wim had van die eigenschappen waar je aan denkt bij wijsheid. Hij was een beminnelijke man. Iemand die de harmonie zocht en niet het conflict. Hoewel hij uit een streng-christelijk gezin kwam, had hij een open blik, net zoals van Salomo wordt verteld. Hij hield van de oecumene en was jarenlang actief lid van de OCG. Hij maakte talloze kaarten die mensen hebben ontvangen vanuit de Eshof. Wat heeft hij eigenlijk niet gedaan...? 'Hij is geen predikant geweest,' grapte Dini. Meer dan 50 jaar lang was hij een steunpilaar. In de laatste jaren bouwde hij zijn activiteiten af, maar bleef lang trouw aan het wijkteam van wijk 7.

Hij was niet iemand die zichzelf op de voorgrond plaatste. Hij was iemand van wie je op aan kon. Een bouwer. Een probleemoplosser. Iemand die niet gelijk hoefde te krijgen. Mild. Iemand die niet oordeelde over andere mensen – net nog als richtlijn van Jezus gehoord.

Zingen was voor hem een passie. Op zeker moment moest hij van zichzelf de cantorij vaarwel zeggen: ik kan geen nieuwe muziek meer aanleren, zei hij. Het ging hem erg aan het hart. Maar ook daarin liet hij wijsheid zien: inzicht in waar hij nog wel toe in staat was en waartoe niet meer. En de grote wijsheid van de aanvaarding. Zoals ook in de laatste maanden in zorginstelling St Joseph in Achterveld. Hij zei: 'Ik zie van alles. Maar ik weet dat het wanen zijn en dat waarschijnlijk niet waar is wat ik zie.'

Het is een wijsheid die niet met brede kennis te maken heeft. Of met een superscherp verstand. In de Bijbel betekent wijsheid: het kunnen onderscheiden. Onder andere van goed en kwaad. Van recht en onrecht. Van trouw en ontrouw. Dat is de wijsheid van Salomo. Kort gezegd: wijsheid is het Woord van God in je leven binnenlaten. Woorden zoals Jezus ze spreekt in de Veldrede – we hoorden er een stukje van. Woorden die te groot klinken om uitvoerbaar te zijn. En die toch je richtsnoer kunnen zijn, zoals ze het waren voor Wim. Vertrouwend op Gods liefde, zoals boven de rouwkaart van Wim staat – die zelfs geldt wie ondankbaar en kwaadwillig is.

"Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is. Oordeel niet, dan zal er niet over je geoordeeld worden.

Veroordeel niet, dan zul je niet veroordeeld worden.

Vergeef, dan zal je vergeven worden.

Geef, dan zal je gegeven worden."

Muziek: Georg Muffat – Largo